'HET IS NIET VREEMD DAT MEN NIET LEEST'

Debuut van Quito Nicolaas en Jossy Tromp

CHARUBA met twee nieuwe publicaties in Papiamento

= door Joyce Pereira =

'IK HEB TOT 1983 op Aruba gewerkt, op het gebied van de sociaal-economische planificatie. Ik besloot toen in Nederland verder te studeren. Ik begon met de studie politicologie, die ik daarna combineerde met de studie internationaal recht. Ik studeerde af in 1989.

Ik heb verschillende publicaties op mijn naam staan, maar alle publicaties tot nu toe zijn wetenschappelijk van aard. Ik zal er enkele noemen: 1982 'Caribe, un region explosivo' in het tijdschrift *Taray*; 1986 'Micro-estadonan y nan independencia' in de bundel *Sembra awe pa cosecha mañan;* januari 1989 'Aruba onafhankelijk' in *Het Parool;* april 1990 'gemenebest met beweegbare grenzen' in *Het Parool*. Het laatste artikel dat ik geschreven heb, behandelt de positie van de vrouw op de arbeidsmarkt', aan het woord is Quito Nicolaas.

'Eclips Politico' heet zijn eerste literaire werk. Nicolaas: 'Ik begon met gedichten schrijven toen ik twaalf jaar oud was. In die tijd behandelde ik thema's die te maken hadden met relaties, zoals man-vrouw-relatie, relatie ouders en kinderen. In 1980 publiceerde ik voor het eerst een gedicht, en wel 'Idea di manan' in het tijdschrift *Contacto Antiyano*. Daarna ging ik door met schrijven. Tot 1983, 1984 heb ik veel geschreven.'

'Toen ik besloot te publiceren wat ik had, ontdekte ik dat er een verschil is tussen de gedichten van de periode 1978-1983 en die van voor 1978. Ik begon ze te inventariseren en te systematiseren, en wat mij opviel, was dat er een duidelijke lijn in de gedichten was. Een lijn die duidelijk een politieke boodschap inhield en die tegelijkertijd ook de sociale situatie op Aruba beschrijft, de sociale situatie waarover dagelijks gesproken wordt.

Wat ik hoor, wat ik zie aan ontwikkelingen daarover, zet ik meteen vast op papier. Het is niet zo dat ik achter een tafel ga zitten om na te denken over wat ik nu eens op papier moet gaan zetten. Ik heb, denk ik, niet een bepaalde schrijfstijl. Maar ik beschouw poëzie als een manier om mijn taal te verrijken. Met andere woorden, je kunt je niet beperken tot enkel de woorden die je dagelijks gebruikt, je moet ook in staat zijn woorden te gebruiken met een diepere betekenis.'

DE THEMA'S

'De thema's in de gedichten van 'Eclips Politico' hebben een politiek karakter. Ik probeer het systeem waarin we leven te beschrijven en ook bepaalde ontwikkelingen in het verleden. 'Eclips Politico' bevat ook een boodschap voor het leespubliek, dat daarover kan nadenken, thuis, op het werk. Het geeft iedereen de gelegenheid om zich te bezinnen op de situatie waarin wij ons bevinden op Aruba.'

'Enkele concrete voorbeelden zijn de relatie tussen arm en rijk, tussen de politici onder elkaar, tussen vakbond en regering. Ik behandel in deze gedichten de instellingen van onze gemeenschap zodanig, dat wij op een bepaald moment *moeten* nadenken over de rol die deze instellingen spelen in de gemeenschap.'

'De gedichten die geschreven zijn tussen 1978 en 1983 zijn gedateerd; voor deze publicatie heb ik er niets in veranderd; dat betekent dus dat niet alles wat ik daarin zag, steeds geldt voor de huidige situatie. Ik zal blijven publiceren, zowel wetenschappelijk als literair werk, zowel in het Papiamento als in het Nederlands. De gedichten die ik geschreven heb tussen 1974 en 1978 zullen de eerste zijn, die gepubliceerd zullen worden. Met die van na 1983 wil ik nog een tijdje wachten.'

Waarom schrijven en publiceren?

'Naast het feit dat je werkt aan de verrijking van je taal, ziet de gemeenschap ook hoe individuen die tot hetzelfde volk behoren, denken van bepaalde zaken, bepaalde thema's. Op die manier komt er ook een uitwisseling van ideeën, een grotere interactie onder de mensen. Dat is wat ik zo belangrijk vind van schrijven. Ik hoop dat steeds meer mensen gebruik maken van de mogelijkheid die we tegenwoordig hebben op Aruba om te publiceren en dat ze hun ideeën bekend maken, zodat anderen te weten komen, hoe de Arubaan, hoe wij hier op Aruba, denken. Ik weet zeker dat er heel wat mensen op Aruba rondlopen met goede ideeën en zelfs ook met manuscripten'.

JOSSY TROMP, auteur van 'Cetilalma y otro cuentanan arubiano':

'Ik ben geboren op Aruba in 1954. Ik ben getrouwd en ik heb twee kinderen. Ik ben docent biologie op Colegio Arubano. Af en toe schrijf ik, dat is mijn hobby. In de weinige vrije tijd die ik heb, lees ik. Ik probeer zo intensief mogelijk te lezen. Lezen is erg belangrijk voor je ontwikkeling. Je moet zoveel mogelijk lezen en ook proberen te selecteren uit het leesaanbod. Het is ook goed om te lezen om de boeken heen, over literatuur.'

CETILALMA

'Het is erg moeilijk om te zeggen hoe de verhalen onstaan zijn. Ik had wat ideeën. Ik wilde wat schrijven, maar ik kon het niet, ik kon mijn ideeën niet op papier zetten. Ik begon te lezen, en al lezend ontdekte ik welke schrijvers als voorbeeld konden dienen voor mij. Succesvolle schrijvers moeten toch bepaalde kenmerken hebben waardoor ze succes hebben gehad? Juan Rulfo is een schrijver die ik gelezen en herlezen heb; ik houd van zijn schrijfstijl. Ik begon gedichten te lezen, want ik probeerde de weinige ideeën die ik had op een poëtische manier te formuleren. Maar gedichten schrijven vind ik erg moeilijk, Ik heb Pablo Neruda en Cesar Vallejo gelezen en bestudeerd, en terwijl ik deze dichters las, zoekend naar een mogelijkheid om te schrijven, begonnen mijn ideeën vorm te krijgen.'

PAPIAMENTO

'Ik heb me voorgenomen om in het Papiamento te schrijven, want volgens mij is het mogelijk nu zodanig in het Papiamento te schrijven, dat de mensen het aantrekkelijk vinden. In de jaren zeventig heb ik verhalen gelezen, maar verschillende van die verhalen hebben me wel teleurgesteld. Ik zag hoe slecht men het Papiamento gebruikte. Waarom schrijft en publiceert men zomaar iets? Het is dan ook niet vreemd dat men niet leest. Ik beweer niet dat ik beter zou kunnen, maar het is niet goed om iets te publiceren, zonder dat er aandacht besteed is aan taal, formulering, opbouw, etc.'

'Ik wil iets schrijven wat de aandacht van het publiek trekt, dat is mijn doel. Dat doel heb ik nog niet bereikt, ik probeer mezelf te ontwikkelen. Ik begon te oefenen, niet om te publiceren, het waren meer vingeroefeningen om te kijken wat mijn zwakke punten zijn. En ik vond er zeer veel.

Terwijl ik zo bezig was, besefte ik dat het onmogelijk was om te schrijven, als ik niet bepaalde delen van het Papiamento bestudeer. Ik begon toen zo bewust mogelijk te lezen wat er in het Papiamento voorradig was. Het was een echte strijd met het Papiamento. Wat je van huis meekrijgt is een minimum aan woorden om te overleven, belangrijk voor het dagelijks leven. Maar als je je gedetailleerder wilt uitdrukken, verfijnder, genuanceerder, kom je woorden tekort. Het is nog steeds een strijd, hoewel ik moet zeggen dat door te schrijven en te praten over deze zaken, ik veel geleerd heb. Ik heb veel gepraat met Mario Dijkhoff, Ramon Todd Dandare en Pedro Velasquez van het Talenbureau. Ik ben er nog niet: werken in het Papiamento is heel moeilijk, want we hebben er nooit onderricht in gehad.'

DE VERHALEN

'Het werd 1984 en tijdens de eerste vakantieweek ging ik kijken wat ik kon gaan doen met wat ik op papier had. Ik had los in mappen heel veel ideeën genoteerd. Ik heb ze weer bekeken en ik begon te schrijven. En al schrijvend maakte ik de verhalen af. Natuurlijk hadden ze nog geen acceptabele, definitieve vorm, de ideeën waren nog ruw.'

'Enkele van die verhalen heb ik herschreven. Ik heb veranderd, geschrapt, aangevuld. Er zijn verhalen die onherkenbaar zijn veranderd. Ik heb dus veel herschreven. Die methode heb ik dus gebruikt. Al schrijvend komen de ideeën in me op, ik weet nooit van te voren hoe het verhaal zal eindigen. In ieder geval kan ik zeggen dat ik me toeleg op het schrijven.'

THEMA'S

'Hoe ik aan mijn thema's kom? Dat is heel persoonlijk, volgens mij. Niet dat ik van *de dood* houd. Het is niet zo dat ik er continu aan denk. Ik ben er ook niet bang voor. Maar de dood fascineert mij. Dat deel van het leven vind ik mysterieus. Het brengt een spanning mee, een soort angst zonder dat ik het weet. Volgens mij moet er iets van die dingen waar zijn. Je hoort er veel van en onze oude mensen hechten er veel waarde aan. Je zou bijna kunnen zeggen dat ze een deel vormen van ons leven.'

'In Nederland dacht ik niet aan dit soort dingen. Maar hoe langer ik op Aruba zit —ik ben in 1981 teruggekomen — hoe meer deze sfeer mij omringt, de sfeer van al die gebeurtenissen rondom de dood. Het is niet zo dat ik erdoor beïnvloed word in mijn dagelijkse doen en laten, wel als ik denk, als ik schrijf. Zonder dat ik er erg in heb, ben ik ermee bezig. En dat gebeurt elke keer weer. Ik geloof niet dat ik een realistisch verhaal kan schrijven, ik ben darin niet geïnteresseerd. Ik houd van fantasieverhalen die gaan over niet-alledaagse dingen.'

'Ik heb nog niet nagedacht over de reakties van de lezer. Ik hoop wel dat ze een paar aangename leesuurtjes zullen hebben. Ik kan er niets aan doen, als dat niet zo is. Ik schrijf niet direct voor anderen. Ik probeer op een zo mooi mogelijke manier vorm te geven aan mijn ideeën en die hoeven niet overeen te komen met de ideeën van anderen.'

'Ik kan me voorstellen dat mijn verhalen niet iedereen aanspreken, dat men ze raar vindt. Maar dat is het recht van eenieder. Ik hoop wel dat men moeite doet om ze te begrijpen. Ik onderschat de lezer niet. Degenen die lezen op Aruba, zullen zeker deze verhalen waarderen, vooral omdat we het hebben over Papiamento. Als wij het Papiamento wllen ontwikkelen, moeten we schrijven. Een taal kan zich niet ontwikkelen als deze alleen op het niveau van de krant blijft. Er moet geschreven worden, zodat er kritische reacties komen die bijdragen tot de ontwikkeling van de taal. En als je schrijft moet je open staan voor kritiek.'

'Ik heb een novelle die bijna klaar is. Daarin laat ik verschillende aspecten van het leven op Aruba aan de orde komen. Ik houd van schrijven.'

JOYCE PEREIRA

van dorp - eddine n.v.
Voor al Uw boeken en tijdschriften
eddine n.v. SCHOTTEGATWEG OOST
van dorp - OTRABANDA
van dorp - PUNDA
van dorp - PROMENADE
van dorp - eddine n.v. HATO
van dorp - eddine n.v. PRINCESS BEACH HOTEL
van dorp - eddine n.v. CURAZAO PLAZA HOTEL
van dorp - eddine n.v. HOLIDAY BEACH HOTEL
van dorp - eddine n.v. CARIBBEAN HOTEL
van dorp - eddine n.v. I.T.C.
net even..... iets beter